Број 162. У Новом Саду у четвртак 28. јула (10. августа) 1911. Година XLVI

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од вакес врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази, се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Где је српска политика?

IV.

Људске су заблуде велике, може се рећи неизмерне, али и те заблуде имају границе. И највећа заблуда дође до неког врхунца, где не може дуго да остане, и не може још већма да се подигне, па макар сметењаци целога света подметали своја леђа. Највећа висина једне заблуде, то је сигуран почетак стрмоглава њеног. И наша српска, несрпска политика, о којој говорим у овом чланку, дошла је до највеће висине, па дакле и до почетка стрмоглава. Ја бар тврдо верујем, да даље не може и да дуго не може.

Ако је по вољи, да загледамо мало тај врхунац српске политике данашњих дана. Било је то пре неколико година, а у часу кад су прилике српског народа у свима крајевима биле очајне. Онакве, као што су скоро обично. Зло је поћи, а горе не поћи. Изгледа, да је затворен пред нама и исток и запад и југ и север.

И док су наши политичари држали прст на челу, па мислили, мислили и нису знали на коју ће страну, дође из Загреба једна мисао. Наше су прилике такве и ми смо такви, да нам врло често стане памет, и то на дуже време, и ретко долази мисао. А из Загреба је дошла мисао, и то нова мисао. Па још, како се говорило, од омладине.

Т'а је мисао гласила, да ми Срби управо и нисмо Срби. И да нема чистог српског народа. Него посто и народ српско-хрватски, или хрватско-српски, један народ са два имена. Одмах за тим дошло је тројство. Један бог у три лица, и један народ у три лица. Један је бог, али ипак зато постоји: Бог отац, бог син и бог дух свети. Један је народ, али ипак у томе једном народу има српски народ, хрватски народ и словеначки народ...

Ја не знам, да је икаква мисао у српском народу прихваћена са толико одушевљења, као ова мисао. И на Цетињу и у Београду, и у Дубровнику и у Загребу, па чак и у Сарајеву и Мостару озарила се потавнела лица многих наших политичара, а у срцима наших народних узданица одлахнуло је. Хеурека! Спасени смо!

Једва је једном пронађен камен мудрости, камен темељац, на коме ћемо да градимо нашу српску будућност, јер сад нисмо више само Срби, него смо исто тако и Хрвати и исто тако Словенци, и напослетку и Југословени. Забога, зар смо могли и сањати, да ће српски народ да постане тако много свашта, тако брзо свашта и тако наједаред свашта.

Ова је мисао очарала сва родољубива српска срца, али ипак нигде тако, као у Београду. Тамо су били толико фанатизовани за ту мисао, као турски дервиши за Мухамеда. Људи су просто падали у севдах и долазили у воскликновеније.

Један велики београдски политичар, када је чуо о тој великој мисли, срозао се усхићен у наслоњачу, као да му се срушио на главу читав пласт најдивнијих и најмирисавијих ружа. И ромуцао је само толико: — Ово је велико, ово је женијално. Замислите само: — Нисмо више Срби, а опет смо Срби..

Ми нисмо више Срби, ми нисмо више само Срби, постали смо нешто више. Ми смо и Хрвати и Словенци и Југословени...

Но и други и трећи и четврти и пети и сви, били су занети. Само су тепали: Јесте ли чули?! Нисмо више што смо били. Не морамо више да се бринемо око ово мало Српства; наше је поље много шире; сад нам је света дужност да радимо и за друге светиње. Сад можемо потпуно и у првом реду да се жртвујемо за друге, и то с пуним правом, јер су они исто, истоветно оно, што и ми.

Па онда почеше да се питају: А јесте ли видели Светозара? Онога Светозара, који је својом женијалношћу и родољубљем тако високо наткрилио друга два Светозара, Милетића и Марковића. Јесте ли видели ма кога од браће Прибичевића? Јесте ли видели макар Валеријана, о коме се проноси да је мимо све друго још и светац. Јесте ли видели макар Буда? И преко ноћ постајали су чувени и знаменити они, који су били сретни, да у своме веку виде и разговарају са новим Светозаром, који је препородио Српство.

После овога дошло је још педесет других глупости и подлости Светозаревих; па и његова служба Куену и Томашићу, које је годинама па и мало час најгрђе унижавао. Све је то само подизало његов углед. То све само изгледа као пузаваштво и превртљавство, али је у ствари женијалност.

Напослетку је дошло и оно, што је подигло одушевљење у Београду, па и другде међу српским светом до крајних граница. Светозар је на скупштини самосталне странке изјавио, да Босна и Херцеговина треба да припадну Хрватској. И да ће они да прид бију за ту велику мисао и Србе у Далмацији и Босни и Херцеговини. Међу београдским политичарима настаде — занос. Они су некада сањали, да су Босна и Херцеговина српске земље. После су се заузимали да те српске земље добију своју самоуправу. Али кад су Босна и Херцеговина српске земље, а Срби и Хрвати један народ, зашто да Босна и Херцеговина не припадну Хрватској? То је више но да добију автономију. Ту нам се и опет даје прилика, да делом докажемо братство и пожртвовање за браћу... Ко браћи мојој даје, као да мени даје. И више него да мени је. И зато не треба Босни и Херцеговини автономија. Нека и они мало страдају за браћу, с којом смо једно.

Ето, то је тај круг, у коме круже наше мисли, и у коме се креће наша политика свуда и на све стране.

Када је био недавно словенски новинарски конгрес у Београду, показало се, да су Србе нека словенска браћа врло добро познавала. Што нигде не би, чинила су тамо. А Бугари и Хрвати познавајући српско самоодрицање, показали су на новинарској изложби, докле могу да иду. Многима је Београђанима било само то криво, што им нису и Београд запалили, а колико поштују гостопримство, то су давно засведочили.

Осман Ћикић и Смаил ага Ћемаловић, браћа муслумани из Босне и Херцеговине, заборавише се толико, да су у здравицама изјавили, да су њихови стари били Срби и да су они Срби и само Срби. Сви су разумели те речи. Те су речи значиле: Ми не признајемо да смо и Срби и Хрвати и Словенци и Југословенци, него само Срби. Замислите каква страхота.

ПОДЛИСТАК.

† ЛАЗАР ЧИЗМИЋ

Лазар Чизмић, пуковник у миру, умр'о је у Београду дана 12. јула 1911. после дугог и тешког боловања у 62 години живота.

Лазар Чизмић је добро познат свем Српству из српско-турског рата као дрински јунак, а капетан добровољачки на Дрини

Лазар Чизмић родио се у Добановцима у земунском котару. Отац му је, Арсеније Чизмић, био надпоручик, човек од старог кова граничарских официра. Ратујући по Италији постао је поручником у петроварадинској регименти, а у рату пруско-аустријском постао је надпоручником и стављен у мир. Цео свој потоњи живот провео је у Добановцима са својим задругарима. Чизмићева задруга је и дан данас једна од највећих задруга у Добановцима. Имао је два сина: Аксентија надпоручика аустријске војске у Бечу и Лазара умировљеног српског пуковника у Београду. Имао је и две ћери Ленку, удата Влајић у Добановцима и Анку, удату Јовановић у Платичеву.

Покојни Лазар Чизмић учио је основне школе у Добановцима, затим војничку школу у Митровици и као одликаш послан у војну академију, коју је свршио са одликом и узишао као артилеријски официр.

Свршив војну академију дође кући у Добановце да види оца, матер и сестре. Када је дошао кући није знао ни речи српски.

Мати његова, Савка, видећи га да не зна српски, него са оцем говори непрестано немачки, рече мужу: Кад он не зна шта ми говоримо, кад је заборавио наш српски језик, да ли је нас позаборављао? Да ли познаје мене, Ленку, Анку и брата у Бечу. — Лазар запита оца: Шта вели мати? Отац му каже. Лазару грунуше суze на очи и рече оцу: Не ћу из собе изаћи више њима на очи, док не научим српски, да могу с њима говорити. Уз марљив труд за неколико дана почео је опет добро српски да говори.

После овога Лаза је све више читао српске новине и од Беча тражио прилике да српски говори и спремао се за генерал-штабске испите. У том га послу затече и сирт очева. После очеве смрти дође у Добановце да са задругарима удеси издржавање за матер и сестре. То је било у пролеће 1876. год.

Једног дана добије од својих другова писмо оваког садржаја: Нас тридесеторица твојих другова, као синови српског народа, одлучисмо да пођемо у Србију као добровољци. Дочекај нас у Земуну и спреми нам сигуран прелазак — иначе сви до једног изгибосмо.

Племенити покојник примив то писмо одмах се одлучио да и он са својим друговима пређе у Србију, да свој племенити живот жртвује за ослобођење и уједињење Српства.

Сутра дан по пријему писма рече матери: — Ја морам ићи у Земун имам посла; долази ми неколико другова из Беча.

Мати га упита: Хоћемо ли спремати ручак и хоћемо ли са ручком чекати?

— Нит' спремајте, нит' чекајте, јер не знам, како ће се посао развити због кога долазе.

Ту ноћ су прешли у Србију преко Аде Циганлије. То је било на почетку маја 1876. год. После неколико дана писао је Лаза кратко писамце: „Мила мати! Чим ово писмо примиш поведи Ленку и Анку са собом. Мој сандук отвори и извади све моје ствари, осим нове униформе — она ми неће више требати. Особито пази на оне списе, које ћеш наћи на дну кофера; пажљиво покупи и мети их до кошуља. Пређите сви у Београд у идућу недељу, ја ћу Вас на обали сачекати.

Не пропусти тај дан — јер Бог зна, хоћемо ли се кад год видети.

Буди храбра, онако како сте покојног оца храбро испраћали у Италију и Пруску. Сад треба да сте још веселији, јер идем да се за Српство борим!

Љуби те син Лазар.“

Неће бити на одмет, да овде изнесем и једну цртицу из живота Лазине матере, Славке.

Кад је петроварадинска регимента полазила у Италију, био је Лазин отац Арсеније ожењен, те га је Савка као млада жена испратила у Митровици на лађу. Жене плачу, кукају, а Савка

И то они да се усуде казати усред Београда. Зар сад, кад смо скоро сви постали Србо-Хрвати и Хрвато-Срби и не знам још шта, сад да се нађу мусломани из Босне и Херцеговине, па да нам проповедају назадне, застареле мисли, да има још неких несретника, који хоће да су само Срби и ништа друго до ли Срби.

Да се само усудио тако имфамно изазивати који Србин радикал из Хрватске и Славоније, томе би већ стотина њих довикнули у лице: Подли плаћениче, црни најамниче и клета издајицо хрватско српског народа. Али су они били браћа мусломани, па су им опростили. А сигурно су мислили, да ће се и поправити. Кад већ није никако друкчије, нека макар буду за сад и само Срби, али ће се и они ускоро отрести црне заблуде, увидети какво црно издајство лежи у тој мисли и постати и они што и сви други данашњи мудри, честити и родољубиви некадањи Срби, Хрвато-Срби.

Хеј, тужна браћо Османе и Ћемаловићу и све ваше бедно мусломанско друштво Босне и Херцеговине. Закаснили сте се! Док смо ми били Срби и само Срби, ви то нисте хтели да будете. Данас, кад смо ми постали више од Срба, сад сте дошли да србујете и будете само Срби и чисти Срби. Застарело је то, браћо, и назадно је то, браћо, па и издајнички. Што не одете у Арнауте, па да вас помогнемо? Што не одете у Бугаре, па да склапамо с вама савезе? Што се не одлучите да постанете Власи и Румуни, па би гинула за вас бар наша либерална странка из Угарске? Што не постанете Илири, Југословени, Хрвати, па да бар знамо шта сте, али Срби, чисти Срби, само Срби не можете остати, а да се сви српски велики политичари свију држава и земаља данас не згаде на вас.

Јесте, данас! Али ваљда не за дуго. Наша српска народна радикална странка у Хрватској и Славонији и у Угарској, остала је исто онако назадна и издајничка, као што су јој били дедови и прадедови и хоће да буде српска и чисто српска А има ваљда и у Босни и Херцеговини, па и другде политичара, којима ова данашња велика и јединствена политика није испила име, као што чапља испија мозак.

Онај део српскога народа, који не рачуна у велике политичаре, још хвала богу није толико напредовао, да хоће да буде што друго, до ли Србин. И шта је најглавније, он не може да буде што друго. Што у извесним временима могу велики политичари и велики научењаци, а они могу све, то не могу, хвала богу, други чланови народа.

Може бити да ће неки међу нама и умрети, жигосани од „упливног“ српског новинарства београдског, као издајници хрватско-српског народа, и то је тешко. али шта ћемо. Покушао сам већ да роптам на родитеље своје, који су ми вазда говорили и уливали ми у душу да сам Србин, па сад не могу да сам друго, већ морам да сам Србин, само Србин, а стога ће сад пасти на мене клетва великих политичара и хрватско-српских-словеначко-југословенских родољуба. Но нисам могао да роптам на родитеље, јер су и они тако то научили и примили од својих старијих.

Било је времена, када сам почео најозбиљније, да сумњам у своју здраву свест. И питао сам самога себе: — Је ли могуће, да баш не могу да примим у мозак и душу ону велику женијалну мисао да нисам само Србин

Отишао сам у народ Отишао у један круг, о коме сам знао, да ме тамо људи воле и да цене моје речи. И почео сам да им проповедам нову науку о Србо-Хватима. Износио сам им верно све оне разлоге, које сам читао у „Србобрану“, у београдским, далматинским, босанским и другим новинама.

Били смо при чаши вина и људи су се згледали. Када сам почео да износим све нове и нове разлоге да ми нисмо само Срби, него Србо-Хрвати, или Хрвато-Срби и народ са два имена, жене нису више доносиле вина, него у великим чашама воде. А кад сам се опростио са речима, да преспавају и да добро промисле о оном што су чули, сутра дан су са жаљењем шапутали, да ми се сигурно због многог читања и разговора са великим људма пореметила памет.

Ово није прича. Када сам год сумњао у какву мисао, метао сам уве: руку на срце народа да чујем његов откуцај. Народ, онај народ, чији здрав мозак није научио да свари баш све, не разуме политику данашњих наших великих политичара, дубоко је забринут и само врти главом. И није далеко дан, када ће се осушити она женијална политика наших великих политичара, као цвет без влаге.

Народ тражи српску политику, која већ у своме интересу брани и суседову кућу од пожара, а дозлогрдило му је, да га вучемо по туђим мобама, док је његова њива запуштена.

Уосталом, наше је зло дошло до таквог врхунца, и такве бруке, да га даље на тој несретној висини не могу задуго одржати сви наши велики политичари заједно.

Мислим, да није баш преко потребно додати овим чланцима још неколико речи, али држим да неће ни шкодити, па ћу то учинити.

Политички преглед.

Политички положај у Будимпешти.

Бечки „Цајт“ доноси ову вест: Чланови угарске владе ускоро ће доћи у Ишл, да краљу поднесу извештај, како тече расправа о законском предлогу за уређење војске. Испочетка се рачунало, да ће законски предлог о уређењу војске пре јесени угарски сабор усвојити, али сада влада увиђа, да то не може бити. У високим варошким и дворским круговима изазвао је велико негодовање говор грофа Јосифа Карољија, којим је увредио војску. Замера се, што су те увреде прогутане без примедбе, те је једини протест био излазак домобранског министра из сабора. Овај начин пасивне резистенције не одобравају меродавни кругови. На ту околност биће упозорена угарска влада, ако већ то није досада учињено. — Куеновцима је криво, што ће одступити војни министар Шенајх, јер се боје, да ће повући за собом и Куена. Престолонаследник се срди на Шенајха зато, што је хтео да премести старешину његове војничке канцеларије, Броша, без његовог пристанка и тиме да учини услугу Куену. Брош није премештен, али Шенајх ће морати да одступи. Пошто је у тој ствари био помешан и Куен, није искључено, да и он одступи тим пре, што нема изгледа, да ће скршити опструкцију. — У сабору је опструкција у највећем јеку. Сас Шулер говорио је у корист предлога за уређење војске, јер се то уређење, њему као Немцу, свиди. Мунговски посланик Синђеји Мерие ухваћен је, да је гласао место Ђуле Гуета. Због тога је дошло до велике гужве.

Дунавско-јадранска железница.

Као што смо већ јавили, турска је влада коначно одлучила, да се гради дунавско-јадранска железничка пруга, и то онако, како је то желела Србија. Софијски лист „Дневник“, пишући о тој прузи, истиче, како ће се том пругом користити Србија, Румунија, Русија и Црна Гора, које су искористиле малисорски устанак да добију везу са Баром. Једино — каже — Бугарска не добива ништа. — У Србији још никако да се згоде, где да буде станица на Дунаву, где би се подигло велико, модерно пристаниште. О том питању се решавало већ у четири маха. Последњи пут је решено, да та крајња станица дунавско-јадранској прузи буде на Дунаву код Прахова. Сад је српски министар грађевина решио, да се поново прегледа и проучи место, на коме ће се подићи пристаниште. То колебање у избору места отуда је, што неки посланици утичу код владе, да пристаниште буде код Кусјака.

Извештај
о православној српској богословији и православном српском богословском семинару.

(Свршетак).

С обзиром на чисто богословско студирање у Богословији примећујемо, да оно према нашим приликама задовољава потребама, а предавање многих предмета исто је као и у черновачкој богословији. Једино је велика погрешка, што се катедра омилитике, тога толико важнога богосл. предмета, још никако не попуњава стручно образованом снагом. Данас су наши богослови веоми слаби црквени оратори, чему доприноси свакако и то, што се теорија и пракса из овога предмета ограничила само на две године. Овај предмет као и катихетика требала би да се протегне на све четири године, па ма то морало бити и на уштрб предмета, какви су црквенословенски, грчки и јеврејски језик. Напоменусмо ово не да умолимо нама врло добро познате заслуге предавача овога предмета, него само из најбоље љубави према нашој Богословији.

О предметима пак, као што су пастирско богословље и стил, држимо да су они само зато ту да има што предавати њихов, иначе веома заслужни, али већ прилично застарели предавач. Онај први није никаква наука, јер му је садржина поваћена из различитих богословских дисциплина, овај други пак осим што није научнога карактера, може се једино из праксе научити.

Остало из извештаја ми ћемо укратко прегледати.

Међу наредбама пада у очи велики број кажњених слушалаца (6 релегованих и 1 избачен) због кућевних прекршаја, што пада на рачун семинара. Но ту се читају и она традиционална помиловања, која су недостојна самих слушалаца, а и сметају, да се већ једном искорене из наше Богословије они познати стари злогласни бо

довикује са обале: „Сретно, Арсеније! Сретан пут; здрав да ми се вратиш!“ Арсеније пак одговара: Пази на децу! Збогом! Збогом!

Једне од Савкиних пријатељица и познаница окрете јој се па рекне: — Јао, жено, плачи; одоше наши у недођин, у несретну Италију! Славка јој хладно одговори:

— Луда жено! Како бих ја плакала над живим човеком. Ако не буде среће — имаћу кад плакати. а сада богме нећу! А ти плачи, кад си луда.

Чувши те одлучне речи просте жене, све госпође ућуташе. Као што се види, Лазина је мати била мудра и одважна па је и могла родити така сокола јунака, какав беше Лазар Чизмић!.

Како се Лазар Чизмић понео на Ђујуклићевој Ади према својим добровољцима, то врло добро знају ешкије и сви који с њим имаше посла. Био је човек ћуталица, благог срца, јаке памети и ретке одлучности и храбрости.

Кад је обустављено продиране у Босну, тресnуо је сабљом о земљу и болно узвикнуо: „Па шта су трице копали, кад су мислили тако страшно завршити!“ То је било његово мишљење у томе часу.

Лазар Чизмић посветио је сву своју спрему. знање и свој живот Краљевини Србији. И српској војсци напредовао је, али споро, — ради завидљивости. Негодовао је при покретању српско-бугарског рата и јавно је осуђивао тај корак; и то је била једна препрека његовом напредовању, какво је заслуживао по способности и личном јунаштву. Једном приликом да није било Лазе Чизмића и његовог оштрог и правилног војничког суда и личне одважности, пропао би и генерал Франасовић, ма да је имао боље квалификације и већу спрему од многих генерала. Једно му је само недостојало: до последњег издаха није имао, а није никад ни тражио протекције!

Службовао је у Београду, на Бујуклићевој ади, Врањи, Пироту, Нишу, Јавору, Шапцу, Горњем Милановцу, а као пензионар живео је у Београду где га је и смрт снашла

За собом оставио је ожалошћену верну љубу Софију, сина Бранислава, кћер Даринку удату за Зечевића инжењерског мајора; сестру Ленку удову Влајић из Добановаца и сестру Анку, удату за Јовановића учитеља у Платичеву

Лака ти српска земља, Лазо, била, јер си за њу стотинама пута смрти у очи гледао! Вечан ти помен остаје међу нама, твојим пријатељима и верним ешкијама.

Један ешкија.

гословски типови, којих као сведока старих неславних времена још увек има.

Библиотека се лепо множи, те је довољна за озбиљно студирање богосл. слушалаца. Што тога до сада скоро никако нема, биће да је узрок и у томе, што слушаоци немају у руци стварнога каталога о књигама у библиотеци. Међутим овај би се могао отштампати у једном извештају, те би се тако доскочило једној старој потреби.

Фонд за награђивање слушалачких радња износи: К 3.693·59. Из њега су награђене ове радње: Милорад Влашкалин; Јероним Саванорола; Владимир Дакић; Спурџон као проповедник; Никола Бан и Милутин Петровић; Рафаило, Србин, патријарх цариградски.

Фонд Иларијона Руварца за награђивање радња из српске црквене историје износи: К 1.306·31. Штета је, што се овај фонд и иначе не потпомаже, јер наша сиромашна црквена историја заиста треба помоћи.

Од 25 овогодишњих слушалаца добили су 22 апсолут. сведоџбе, а само је један одбијен и 2 су пали (из појања).

Извештај о семинару, који би могао бити интересантан, веома је мршав. Место иних наредаба и осталих шаблонски сваке године отштампаних података, који су и из извештаја о Богословији јасни, ми бисмо очекивали из пера управитеља му опис о томе, како он утиче на живот питомаца. Многи су викали баш сами питомци, *не против семинара, него против начина живљења у њему*, па се ипак на све то ни осврнуо није. Не мислимо овом приликом да задиремо дубље у семинарски живот, него ћемо напоменути да су многе тужбе оправдане и такве, које би се морале отклонити Јер ко је имао прилике да прво посети Стефанеум, а затим семинар могао је учинити испоређења, која никако не би ишла у корист семинара. Осим тога из објаве за идућу годину види се, да питомци више не добивају ни одело, факт који такође сведочи о томе, да уживање погодности у семинару не стоји у пропорцији с оним жртвама, које питомац живљењем у овом семинару без сумње приноси.

Иначе је семинар својом досадањом егзистенцијом показао, да ће се недостатцима у њему са стране позваних хтети доскочити.

Вести из места и са стране

† Велимир Ђорђевић-Нанчић.

Из Вршца смо примили брзојавну вест, да је тамо умро угледни грађанин и наш одлични једномишљеник, **Велимир Ђорђевић-Нанчић** у 44 години живота свога. Бавећи се у Црквеници навебао је, па се отуда вратио тешко болестан и после кратког боловања подлегао је. Његова је прерана смрт тежак губитак како за породицу, тако и за српски народ Покојник је рођен у Вршцу, а школе је учио у Вршцу и Белој Цркви. Син је покојног Тоше Ђорђевића Нанчића, некадашњег угледног трговца вршачког, који је био познат као одлучан борац за права српског народа, због чега је много страдао. Велимир Ђорђевић-Нанчић наследио је од свога оца љубав према Српству, па је и он узео најживљег учешћа у борби српског народа. Свршивши шести разред гимназије у Белој Цркви примио је очеву радњу, па је својим неуморним радом допринео, да је радња напредовала. Својим радом на јавном пољу стекао је признање српског грађанства у Вршцу, које га је бирало за вршког представника, члана црквеног и школског одбора српске православне црквене општине вршачке, а ове године изабрат је и за председника вршачког српског црквеног певачког друштва. Биран је и за члана вршачке епархијске управе. Што се у Вршцу могао основати први чисто српски новчани завод, Вршачка Српска Банка, много је допринео и покојни Велимир. Он је од оснутка Вршачке Српске Банке био члан управе и неуморно радио, да се тај завод унапреди, а да је завод напредовао, доказ су постигнути успеси. У политичкој борби учествовао је покојни Велимир живо и неуморно, као члан српске народне радикалне странке. Због тога је његова смрт велики удар за Српство у Вршцу — тамо на мртвој стражи. Његову прерану смрт оплакују стара мати, супруга, сестра и браћа Мита, Драгутин и Војислав и остала родбина, а с њима и вршачка Србадија. Погреб ће бити сутра после подне. Лака му била земља и вјечнаја памјат!

Новосадска погранична полиција.

Тек од скора је заведена и у Новом Саду погранична полиција, а већ има ваздан тужби против ње, да је груба према грађанству и да без разлога, на основу просте сумње чини непријатности путницима на железници. Нарочито досађује женскињу, јер јој се непрестано привиђа трговина девојкама. У понедељак је један часник пограничне полиције тако поступао са сестром и свастиком овдашњег угледног лечника дра Дејака, да је тај поступак изазвао опћу осуду. Сестра дра Дејака, која станује у Араду, долазила је у госте своме брату. Др. Дејак преко лета станује у своме винограду у Каменици, те пошље своју свастику на новосадску железничку станицу, да му дочека сестру и с њоме допутује до петроварадинске станице, одакле ће колима у Каменицу. Тако је и било. Кад се пак воз кренуо са новосадске станице, приступи госпођама један часник новосадске пограничне полиције и позове их, да се искажу ко су. Кад су ове рекле, он се насмеја и одговори им: То може казати свако. Познајем ја већ таке птице! Него де отворите тај „американски“ куфер, да видим шта имате. Женске бризну у плач, увређене таким понашањем часника, отворе куфер и полицај је до најмање ситнице прегледао ствари, понашајући се уз то према госпођама, као према женскињу из друштвена кала. Кад је воз стигао у Петроварадин, није их пустио да сиђу са воза, но их примора да путују још до једне станице, да би могао прегледати и најмању стварчицу. Тек их на мајурској станици пусти, да сиђу с воза, кад није нашао у њих ништа, што би било „сумњиво“. Госпође су морале на мајурској станици да оставе свој пртљаг, па пешице да дођу у град, одакле се колима одвезле у виноград, камо су 2½ сата доцније стигле него што су требале Др. Дејак је брзојавно поднео тужбу министарству унутрашњих послова.

Капамацијина трговачка школа у Бечу.

У Бечу постоји трговачка школа Н. Капамације, која је стекла угледа својим успешним радом. Та школа има право јавности, а циљ јој је, да како мушкарце тако и женскиње, који се одају трговачкој струци, уопште онако образује, како то захтева модерна трговина. Свршени ученици и ученице ове школе заузимају угледна места у трговачким и фабричким комптоарима, у банкама, штедионицама и другим сличним заводима. Уређење ове школе изврсно је, па зато је и стекло признање свуда. И после смрти Н. Капамације напредовала је она лепо, јер је вођство прешло у руке секретара Н. Петровића, који је много учинио, да завод буде напредан. У свези са заводом је лепо уређен пансионат, у коме ученици и ученице имају стан, сву опскрбу и потребан надзор. Ко своје дете смести у тај пансионат, може бити потпуно умирен.

Немци против Словена.

Из Берлина јављају, да је месна организација свенемачког савеза на пруског министра унутрашњих дела управила допис, у коме пита: није ли потребно учинити нарочите мере сигурности поводом чешко-словенског конгреса, који ће се одржати у Берлину 13, 14 и 15 августа по новкал. Свенемачка организација препоручује влади, да учесницима конгреса забрани пролаз по вароши, даље да се забрани употреба чешког језика на конгресу (дакле Чеси да говоре немачки), да се испита, каква је садржина позоришних комада, што ће се приказати приликом конгреса и да се учесницима конгреса не да посебни железнички воз. Свенемачка организација ради као и хрватски праваши у Загребу. Није ни чудо, кад се зна, да су праваши у вези са бечким Немцима, па се чак боре и зато, да Француска не добије Мароко.

Због скупоће дувана увредио краља.

Јављају из Трста, да је кочијаш Вељем Сахер пре неколико недеља дошао у трафику да купи цигаретле. Кад му је трафикант рекао, да су цигаретле поскупиле, Сахер се ражљутио и почео грдити краља. Због тога је позват пред суд и осуђен на шест месеци затвора због увреде Величанства.

Успех хрватског народног благдана.

Одбор за хрватски народни благдан објавио је извештај о скупљању прилога на тај дан, из којег се види, да је скупљено преко 67 хиљада круна, од које своте отпада на Загреб 21 хиљада круна Хрвати су задовољни тим успехом, те су решили, да оснују Хрватску Школску Матицу, која ће на хрватски народни благдан скупљати прилоге у корист хрватских школа. Јавили смо већ, да су и Срби прилагали, јер је „Србобран“ позвао и Србе, да допринесу свој обол за хрватске школе у Истри и у другим земљама. Код нас Срба спава се сном мртвијем, мада нашим школама прети велика опасност. Ми смо основали српско просветно друштво у Загребу, али рад тога друштва тече доста споро Не би шкодило, кад би наше просветно друштво узело ствар скупљања прилога у своје руке, те да се и код нас у ту сврху одреди један згодан дан. Валда ће се и код Срба моћи што учинити за школе. Разуме се, да сама управа просветног друштва неће моћи много учинити, ако је не припомогнемо сви својски.

Препредена варалица.

Београдски листови пишу о једном препредеином варалици, Грку: Пре месец дана приспео је у Београд из бела света човек, врло отмено одевен са џентлменским манирима и врло звучном титулом: *Гроф Спиридон Епаминонда де Кавадос.* Одсео је у хотелу „Солуну“ код хотелског портира. Осим горњег имена, презимена и титуле, уписао је у књигу путника, да је родом из Грчке и да је књижевник. Имајући свакако неку озбиљнију намеру, „гроф“ је желео да о себи обавести и ширу јавност у Београду и да тако прокрчи себи пута у кругове, у којима са успехом да изврши какву „операцију“. Тако оде у уредништво „Малог Журнала“, где га је примио лично сам шеф редактор „Малог Журнала“ Божа Савић Најљубазније и најпредусретљивије указана је грофу свака почаст. У разговору се шеф редактор обавестио о грофу и записао неколико података. Гроф је у знак своје нарочите благонаклоности према редактору и редакцији понудио за успомену Савићу своју фотографију и 100 динара на име претплате за више година. Сутрадан је одмах у „Малом Журналу“ на првој страни изашао опширан чланак о грофу Спиридону Епаминонди де Кавадосу из Грчке, уз чланак је изашла и његова фотографска слика. У томе се чланку узноси и велича гроф Спира као чувени грчки песник и књижевник, који стоји у најбољем пријатељству са највећим грчким државницима, поглаварима цркве у Грчкој и осталим славним грчким песницима, научницима и књижевницима, за шта је као доказ послужила грофова књига, у којој се налазе оригинални потписи и препоруке свих данашњих грчких величина. Чим је тај чланак са сликом изашао у „Малом Журналу“ грофу је било лако да се прогура у највише београдске друштвене кругове и да се упозна с ондашњом грчком колонијом. Према препоруци „Малог Журнала“, свуда су га лепо и предусретљиво дочекивали. Успео је чак да се упозна и дође у везу и с вишим чиновницима српског министарства спољних послова. Поједине београдске угледне породице љубазно су позивале грофа на ручкове и журове, па је чак успео да присуствује као гост и на новинарском конгресу и банкету. Чим је видео да је успео и припремио све што је потребно за „операције“, одмах је приступио на посао. Почео је полагано и опрезно. Прво је отпочео да купи претплату за нека своја чувена целокупна дела, која ће на јесен изаћи из штампе у Грчкој. Претплату је купио међу београдским Грцима и успео је да на тај начин прикупи око неколико стотина динара, јер је претплата за целокупна дела била мало повећа. Ко зна шта би све починио овај славни „гроф“ из Грчке, да није београдска полиција још одмах, чим је чланак изашао у „Малом Журналу“ обратила на њега своју пажњу. Одмах су за „грофом“ послати детективи да га у стопу прате, а од полицијске власти са стране потражени су извештаји о грофу Спиридону Епаминонди де Кавадосу. Убрзо су и стигли извештаји о грофу Спиридону Епаминонди де Кавадосу. Извештаји су гласили: да је то чувена варалица, која много задаје посла европској полицији. За њиме се трага већ од дужег времена, али је увек успео да се извуче То му је и овом приликом пошло за руком. Чим је приметио да ће полиција положити на њега своју руку, одмах је утекао из Београда, известивши своје поштоваоце и љубазне познанике да ради хитнога посла због свога имања мора одмах одпутовати у Румунију. Пре четири дана славни гроф Спиридон Епаминонда де Кавадос напустио је Београд, не успевши у својој намери. Београдска је

полиција одмах јавила телеграфски румунским полицијским властима.

Мала јој цена.

Још се нађе по негде, да људи продају своје жене, али се жене баш и не противе толико томе, јер да јој је муж вредио што, не би ни долазило до продаје. Али се у Суботици десило сасвим нешто друго. Лошо Навији, брат Буњевац, састане се на вашару са Леом Шинко, марвеним трговцем. И некако када се повела реч о женама, рече Лео да му се допада газдарица Лошина. — „Продаћу ти је“, — рече Лоша — „за хиљаду круна. Богме вреди толико, да је и на киле продајем“. Шинко пристане и одмах капарише половином од уговорене своте. Тада обојица седну на кола и оду по неву. А вредила је, брат брату, толико, јер је на кантару мерила око 100 кила Када је нева чула, да ју је Шинко купио за хиљаду круна, разљути се, јер јој је цена била — врло мала. „Ти си, зар, само хиљаду круна дао за мене?“ — питала је Шинка и пољуби га шаком посред лица. — „Зар ме за хиљаду круна продајеш?“ — питала је мужа и двапут га цмокне пратљачом, да се одмах изврнуо. После тога осу се читав пљусак батина, да су она двојица били и крвави. На буку и вику дође и полиција, која кад чу о чему се ради, одмах пријави ствар, која ће доћи и пред суд. Али је Лоши и сувише већ од руку његове лепше половине, а несуђени младожења вредно употребљава хладне облоге.

Досадио му живот.

У Пешти су пред гробљанском капијом нашли убијена човека. Када је полиција прегледала мртваца, нашла је поред њега револвер, а у џепу му једно писмо, које је гласило овако: „Зовем се Павле Хаш; коларски сам помоћник. На укоп ми не треба ни Бог, ни поп, нити требам каквих обреда. Нећу да се ико провађа о мом укопу. Цело имање ми је један револвер; продајте га. Од тог новца купите ми сандук од најлошијих дасака и закопајте ме. Убио сам се сâм што ми је досадио живот.“

Одговорни уредник: Мита Клицин

Трговина.

БЕЧ, 8. августа 1911. г. — Недељни вашарски извештај **Јовичића, Акимовића и друга**, марвене и свињске комисионарске радње. Беч, Св. Марко, централни вашар.

Свињски вашар 8. августа:

За данашњи вашар било је пријављено 11.164 комада. Дотерано било 7162 комада пољске и 3525 комада мађарске пасмине, свега 10.687 комада.

Вашар је био жив. — Цене су биле:

							изнимице	
Прима	свиње	од	140	до	142	пот.	„	143
Средње	„	„	136	„	139	„	„	—
Лакше	„	„	130	„	134	„	„	—
Сремске	„	„	136	„	140	„	„	142
Старе	„	„	130	„	136	„	„	—
Пољске	„	„	110	„	140	„	„	—

(по кили живе ваге без потрошарине).

Марвени вашар од 7. августа.

Дотерано 2080 комада угојених волова и са паше 554 ком. бикова и крава; свега 2634 комада.

Вашар био живљи. — Цене су биле:

							изнимице	
Прима	швајцерски	од	К	112	до	117	„	118
Средњи	„	„	„	94	„	110	„	—
Прима	мађарски	„	„	98	„	102	„	107
Средњи	„	„	„	88	„	96	„	—
Лошији	„	„	„	84	„	88	„	—
Бикови	„	„	„	78	„	104	„	106/108
Краве	„	„	„	60	„	96	„	—

(по 100 кила живе ваге без потрошарине).

Најучтивије умољавамо нашу господу пошиљаче, да нас о товарењу увек брзојавно известе.

Довволе из затворених места за бечки слободни вашар набавља наш заступник, госп. Јоца Митровановић, Будимпешта, Кебања и довољно је истом господину писмено или брзојавно јавити, за које вашаре и за колико комада дозвола тражи се.

ПОМОЋНИК

мешовите мушке моде

конфекције ципела и шешира бранжи вичан, вешт аранжирању излога, самосталан и добар продавац, који сем српско-хрватског језика, немачки и мађарски говори и који је слободан од војне обвезе, може добити за половину, или крајем септембра, место, (и то ако одговара горенаведеним захтевима. Стална и сигурна кондиција.) Такови нека поднесу свој еферат са захтевом солера на

Мавра Епштајна

1345 2— у Винковце (Срем).

Гвожђарска и шпецерајска трговина

Ђоке М. Марића Сина

у Румии

потребује млађег гвожђарског помоћника и два шегрта. 1167 4—5

Стечај.

У будимпештанском заводу Саве Текелије упражњено је за школску годину 1911.—1912. више бесплатних и плаћајућих питомачких места. Ради попуњења истих места расписује се овим стечај до 13. (26.) августа 1911 године.

Потражитељи на бесплатна питомачка места имају с молбеницама да искажу: 1. Крштеницом да су Срби православне вере, рођени у земљама круне светог Стевана; 2. Сведочбом општинског или градског лечника, да су телом и душом потпуно здрави и без телесне мане; 3. Сведочбом општинске или градске власти, да су они и родитељи им сиромашног имовног стања; 4. Школским сведочбама од задње две школске године, да су доброг владања и да су с врло добрим успехом положили испит зрелости и с добрим успехом продужили своје универзитетске науке.

Бесплатни питомци завода уживају у Текелијином заводу стан, огрев, осветлење, прање постељина, послугу и у име хране доручак, ручак и вечеру у заводској задрузи питомаца, бесплатно лечење и лекове, уз то 10 К месечно за 10 месеци за ситне личне трошкове, а дужни су, да као редовни слушаоци слушају науке на кр. научном универзитету или Јосифовој политехници у Будимпешти, а уз то, да се беспрекорно владају и да врше питомачким правилима прописане им дужности.

Плаћајући питомци имају место врло доброг успеха, да искажу добро владање и добар успех у наукама, а и за њих важи све друго, што као и у бесплатних питомаца, и да још допринесу обавезну изјаву својих родитеља о томе, да ће исти целе године. без икаквога приговора уплатити за своје синове 1000 К годишње у оброцима које означи управа завода.

Избор бесплатних и плаћајућих питомаца, важи само у том случају, ако их и заводски лекар за потпуно здраве пронађе.

Молбе са шаљу потписаном патронату.

У Будимпешти 6. августа 1911.

Патронат Текелијина завода

1243 1—2 Budapest IV. Veres Pálné u. 17.

Школска објава.

Уписивање у **Српској вишој девојачкој школи у Новом Саду** за 1911.-12. школску годину трајаће 1. 2. и 4. септембра о. г. пре подне од 8—12 и после подне од 3—5 сати.

У I. разред ове школе примају се ученице, које су навршиле десету годиеу живота и свршиле с добрим успехом четврти разред основне народне школе. Ученице из оних крајева, где се у основним школама не учи мађарски језик, примају се у завод без пријемна испита из овога предмета. Ученице из сродних завода могу прећи у старији разред ове школе, ако претходно полажу испит разлике у наставној основи.

При уписивању подносе ученице, које први пут долазе овамо: крштеницу, последњу школску сведоџбу и последњу сведоџбу о каламљењу крављих богиња, а бивше ученице само школску сведоџбу.

Одмах при уписивању плаћају редовне ученице 10 круна уписнине и школарине за целу ову годину. Која сиромашна ученица жели да буде ослобођена овога плаћања, нека одмах при уписивању поднесе управи сведочбу о сиромаштву.

Од 1. септембра 1909. године ступила је у живот „Задужбина Јелене Несторовић рођ. Ђаковић“, коју су завештали добротвори Арса и Анка Пајевић. Из ове задужбине добиће и ове године најсиромашније ученице ове школе књиге, учила, одело и потпору.

У Новом Саду, августа 1911.

Мита Ђорђевић,
управитељ.

1239 1—1

Кад дођете у Будимпешту

и хоћете да добијете јефтину, удобну собу и изврсну опскрбу, дођите у

Magyar Otthon Penzio

VIII. Föherceg Sándor utcza 30.

Електрично осветлење. Кревети од бакара. Купатило. Ормани са огледалом итд. Потпуна опскрба и то јело трипут дневно са собом заједно од **3 круне и 50 потура на више.**

То је највећи и најјефтинији будимпештански паизионат у средини вароши. 1246 1—3

Мануфактурна и платнена трговина

Светислава Ристића

У БЕЛОЈ ЦРКВИ

потребује **ДВА ПОМОЋНИКА** и то једног старијег и једног млађег, који осим српског језика немачки, мађарски и румунски говоре.

Ступање 15. августа. 1236 2—2

Стална штедња од К 6·— месечно може вас срећним учинити!

ВЕЛИКО БОГАТСТВО ОД 1,000.000 КРУНА

може срећан случај донети само вредном штедиши!!!

Тајна богатства лежи у конвертираним премијен срећкама **Угарске Хипотекарне Банке,**

које продајем на рате по К 6·— месечно, уз оброчни лист, снабдевеним са серијом и бројем у смислу законског чланка XXXI. од год. 1883., а исти купцу осигурава право на добитке, који на његову серију и број буду извучени, и који се само њему исплаћују. 1241 1—5

Годишње 6 вучења са згодитцима од

К 1,000.000, 500.000, 300.000, 100.000, 75.000, 50.000

и многобројних других већих и мањих згодитака **у укупном износу од К 2,200.000.** — Продавање ових лозова на рате законом је дозвољено, а исти се у Новом Саду могу добити само у мојој радњи, те ко жели да штеди и штедњом да се обогати, тај нека пошље прву рату од К 6·—, како би већ могао учествовати на идућем вучењу, које ће бити 25. августа о. г.

БАНКАРСКА И МЕЊАЧКА РАДЊА

РАДОВАНА МИЛАНОВИЋА НОВИ САД (UJVIDÉK)

заступство срећковног одељења Ustredne Banke učastinný spolok, Budimpešta

Уплаћени новац никад не пропада, јер свака срећка мора бити извучена! Кад се потпуна свота уплати добија оригинални лоз.

Свакі за атлија сваки радник и свака особа треба да игра на овим лозовима!

Цео оригинални лоз по данашњем курсу стаје К 210·—, а уплаћује се по 6 круна месечно

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.